

הקדמה לספר קיצור ספר שו"ת התשב"ץ זיע"א וספר חוט המשולש, מאת הרה"צ רבי יוסף גנסייה זיע"א כרך שלישי מספר 'מורה דרך'

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו להיות מהמקימים את הדפסותי
החדשה של ספר קיצור שו"ת התשב"ץ של עט"ר רבן של כל בני קהילתנו
ועדתנו, מגדולי הפוסקים הראשנים אשר בספר וארצות המערב, רבי שמעון
בן צמח דוראן, הרשב"ץ, מאת הרה"צ המחבר הדיין המצויין, ר' יוסף בן דוד
זצ"ל.

הרב יוסף גנסייה- רב ומתנב

רבינו יוסף גנסייה ז"ל, רב מופלא ובכוד ה' מלא, מאוחרוני רבני ומנהיגי
קהילות קונסטנטיין אשר בארץ אלג'יריה, וכה זוכה את הרבים ביכולתו
העל-אנושית, ובמיוחד ביחס לזמנו להוציא לאור יותר מ- 130 ספרים
הכתובים בגי שפות עברית, ערבית וצרפתית ועוסקים בכל תחומי מעמקי
תורתנו הקדושה, וראיתי בנדון את הקדמתו של נכד המחבר הנ"ל.

ברם מחויב גם אני להדגיש את הצד השווה שבין כל חיבורי, הכולל
באופן יוצא דופן בקיצור התשב"ץ אשר עלה ברצוני הטהור. המחבר המלומד,
מתוך דגול כבר מגלה בהקדמתו לחלק א' מספר מורה דרך נהלוא הוא קיצור
ספר תרומת הדשן את שיטתו ומטרתו חיל שם: "וכתב הרמב"ן ואלה"ה ובגן
עין הובאו דבריו בספר הגדול והנורא ספר חתם סופר וכי חלק אורח ח"ל אם
לא ערכתני דברי הראשנים לפני כל יודע דת ודין בעלי ההוראה מה יעשה
ישראל וכי ולכן גם אני היום עובר ציץ נובל ברגליו אעבדה, ערכתני דברי
הפוסקים ראשנים ואחרונים, תוכן דבריהם בקיצור לפני התלמידים ולפני
המורים שידעו איך יתנהגו בהוראתם. ואם יאמר האומר מה לנו ולך הלא
הספרים לפנינו, ובהם נהגה מה טוב ומה נעים. אך יש הרבה שאין להם
הספרים הנצרכים מהיוקר שלהם הם יקרי הערך להם ובשבלם אני עושה.
ואם יתעסקו וילמדו התלמידים יהיו עתידין להיות חכמים גדולים בישראל
וכי והשקלא וטריא השמטתי להקל על הקורא וכי ואקוה לה' שיזכני לראות
כל כתיבותיי מודפסים ולעלות לארץ הקדושה ארץ ישראל וכי", עכ"ל.

הנה לפנינו כוננת המחבר ברוב ספריו, וזאת אף הרגשתי בספרו יזכור
ושמור -שאלות חורה על הלכות שחיטה, להגיש שולחן ערוך בכל מקצועות
התורה, כולל זה החשוב של שו"ת רבותנו הראשונים, לפני תלמידיו, בכל שפה
ברורה ונעימה, עם ועם כלשונו, להיות עוסקים ולומדים ולהקל עליהם לגדול
בתורה ויראת ה' טהורה.

מעלות קיצור התשב"ץ

הציבור ככלל ובני צאצאי קהילת עיר הברה אלג'יר עובי של המאור
הגדול והעצום הרשביץ ז"ל, וכו כבר בהוצאה מהודרת ומחדשת של ספרו
שו"ת התשב"ץ נמכר ויושלם¹, ברם חובה נאה הייתה לי לעודד ולחזק את ידי
ידידי ד"ר יוסף שרביט, נכד המחבר, להוציא מחדש את קיצור התשב"ץ וזאת
מכמה טעמים:

◆ אין לי ספק שרצונו הפשוט של המחבר וזה נחת רוחו שיהיה מצוי קיצור זה
בכל ספריה חשובה, ודאי אצל כל מחבבי כתבי הרשב"ץ, ובפרט המחויבים
לו - בני קהילות המערב ואלג'יריה, ובן איתא בגמרא ופנהרין צ"ב אמר רבי
יוחנן משום רבי שמעון בין יהוצדק כל מי שנאמרה הלכה בשמו בעולם הזה -
שפתותיו דובבות בקרב. שנאמר ידובב שפתי יעניס' ושה"ש פ"ז פ"א. וקל
וחומר כאשר זהו חלק מצוואתו הנ"ל וכן הנני מבין מדבריו "ואקוה לה'
שיובני לראות כל כתיבותיי מודפסים" ומשמע לי מודפסים תמיד. וללא רק
למטרה נעלה זו הדפסנו, דיינו.

◆ אלא שזדאי קיימת תועלת עצומה נוספת, והיא לאפשר לכל בעל תורה את
הנגישות לשו"ת התשב"ץ דרך חכמת הקיצור, וספר זה אין להציגו כמפתחות
בעלמא. אמת שלימוד הלכה דרך קיצורים, מחלת תקופתנו הוא, והנו דבר
מגונה, והוראת הלכה מתוכם בלא עיון במקור הדין דבר אסור הוא, אך לא כן

1. עם שאר ראשוני עמקי אלג'יר, שו"ת הריב"ש, שו"ת הרשב"ש בנו של המחבר.
וכן הוצאת שו"ת יבין ובעז ב"ח (מכון הכתב עם הקדמת מו"ר רבי דוד אבן
כלפא זצ"ל ובהשתתפותו של די' הרה"צ א. זיני שליט"א). ולדי גם הגיע הוצאה
חדשה של ספר מאמר תיקון סופרים והלכות שטרות' לרשב"ש, בנו של המחבר.
וה' יזכני, אני חל, להוציא לאור לכי מורינו הרשב"ץ, את אשר תחת ידי בנוגע
לספרו יבין שמועתי, וספר יומאמר חמץ. בענין מאמר חמץ ופרוש ההגדה של רבנו,
התקבצו אברכי כולל חזון איש שבבניברק והוציאום לאור, ברם לא טוב עשו ביח
שנמצא משולב בתוך קובץ מאמרם של רבנים אחרונים בנושא שבעית וכי'.

היא בענין שו"ת של ענקי הראשונים, מלאכים כבני אדם, אשר כל דבריהם ברוח הקודש נאמרו, כאשר מתמצתים את תשובתם אליבא דהלכתא, ומטרתם היא חזרה ושנון, לבל ישכחו את תוכנם של הפסקים. כל - שכן כאשר מיירי ביותר מ- 800 שאלות מפי הרשב"ץ ועוד יותר מ- 100 בחו"ט המשולש מפי צאצאיו ותלמידיו הנאמנים. ויש לדעת שחכמה זו של הקיצור לשמה, מסורת הייתה במדינות אלו בפסקי התשב"ץ וכן בספרים של חכמים אחרים בני חזו הריב"ש, הרשב"ש וכו'. וכן נמצא בכת"י סן פטרסבורג ² ועודו. ואף שראיתי מן המסתייגים גם מקיצור דברי הראשונים, ונהוג בזה לצטט את דברי רש"י הבלקן אשר חקר זאת בענין שו"ת הרשב"א ³ ובלל, אחר עיון חוזר בדבריו לא מצאתי בו אלא הסתייגות מן השגיאות בהעתקת הדברים, אך לא בשיטה עצמה ובתועלת הקיצור לצורך חזרה והעמקת הזכרון כאשר הדברים מדויקים, וכן נראה בספר זה.

הריב"ש והתשב"ץ בפסקת בעל השו"ע

עובדה ידועה היא שלח"י מרן הבית יוסף לא הגיע ספר התשב"ץ המלא וכפי שקבל את שו"ת הריב"ש המלא, אלא שהגיעו אליו רק חלק מהתשובות שהעתיק רבו מהרי"ב אשר חנה בעיר אלג'יר, ולמרות זאת לא היסס בעל השו"ע, מפני הערכתו לתורת חכמי אלג'יר לפסוק כמותו ⁴, כך נהג מרן כמעט בכל מקום שבו הזכיר את הרשב"ץ כאשר התשובה הייתה קיימת בידו. וזאת כשם שפסק כדעת הריב"ש כמעט בכל מקום שנחלק עם אחרים. ושלא עימ לשבר את האוזן כבר הוכחתי לתלמידים עפ"י הכלל הדחוק של רבני זמננו

2. ראוי לעיין בהקדמתו של ידי הרב יואל קטן משיבת שעלבים, עורך ראשי של שו"ת הרשב"ץ והרשב"ש וכו' עבור מכון ירושלים, במבוא לח"א עמ' 56 בענין קיצורי התשב"ץ ועילולתם.
3. דפ"ר ירושלם תשל"ז, הקדמה.
4. עיין בב"י או"ח סי' תקפ"ד בענין רה"ש שחל להיות בשבת ואמירת אבינו מלכנו באותו היום, זו תשובת רבנו בח"יג סי' קע"ו וקיצור הרב גנסיה דף ק' עמ' ב'. ובני"ד ריש סי' ר"א ובשו"ע סעי' א' עפ"י תשובת רבנו חי"א סי' י"ז בענין שיעור המקווה ואם הוא מצומצם והכא בקיצור התשב"ץ דף ז' עמ' ב'. וכן בב"י בי"ד בבדק הבית סי' רע"י עפ"י תשובת רבנו בח"י"א סי' קע"ו בענין ספי תורה שחסר פסוק שלם האם יכול לכתבו בין השטים וכן עיין בקיצור זה בדף מה' עמ' א'. ועוד הרבה מקומות בני"כ וברמ"א אין ספור, ובברכ"י של החיד"א.

"אם מרן היה רואה פוסק זה היה מכריע כמותי לגבי ספרי ראשונים שלא היו בידו ⁵, שיתכן שאם מרן היה מחויק בידו את רוב שו"ת התשב"ץ, הרי שעובדה זאת הייתה כנראה משנה את פני העולם ההלכתי בפסיקותיו בשולחנו הטוהר ⁶. וזאת ניתן להוכיח, אכן שו"ת הריב"ש היה בשימוש קבוע בידו של מרן עד כדי שמתמידים עליו איך לא נוכר בתשובה אחת של הריב"ש ⁷. וכל תשובותיו של הריב"ש ובלא המיוחסות לו כ- תקי"ח (518) צוטטו והובאו בדברי הבית יוסף בד' חלקיו על הטור כ- 850 ⁸ פעמים, וברכ"א כולל הערות מקור לשו"ע כ- 333 פעמים. ברם מרן מלא, כיון שלא ראה אלא מספר תשובות בודדות של הרשב"ץ, לא הביאו בחיבורו הארוך אלא כ- 39 פעמים ⁹ ובמורים הזכיר כ- 38, וכל זאת כאשר שו"ת התשב"ץ הינו מכליל כ- 800 תשובות ובלא החוט המשולש המאוחר, ולפי חשבון פשוט נגודל הערצתו של מרן לתורת רבותינו, ניתן לשער שאילו היה בידו הספר בשלמותו, עשוי היה להביאו כולל להלכתו כ- 1312 פעמים ועוד ברמ"א כ- 512 פעמים. וכרם כל זה אילו השו"ע היה רואה את התשב"ץ במלואו ולפי הכלל הדחוק הנ"ל אמרנו זאת, ואפשר.

ברצוני להזכיר שגם מהרי"ב, ברב של השו"ע, לפי מספר עדויות, לא

5. ולמרב הפלא אין הם טוענים זאת כאשר מיירי גדולי ראשי המערב!
6. ואני ה"ק הרבתי להוכיח זאת (בחיבורי היוצא לאור בקרוב ממש, בחסדי החון דעה בינה והשכל, שו"ת חס כל בש"י על הלכות שחיטה וטריפות) בנוגע להלכות שחיטה וטריפות, כאשר נראה שמרן השו"ע לא ראה כי לא ציטט את ספרו של עט"ר הרשב"ץ על הלכות שחיטה וטריפות יבין שמועה, ובמספר מקומות בני"ד נשאר מרן בספק במחלוקת בין הראשונים להכריע עפ"י הרוב ובהבנת דברי הרמב"ם, ולא כאן המקום, ברם מעיזים אנו לומר שאם היה רואה את הכרעותיו של הרשב"ץ בספר זה אפשר שגם דיני שחיטת הבשר בישראל היו שונים. וזאת אעפ"י שמרן הביא פעם אחת (או"ח סי' תס"ב ד"ה יכתבו ההגות) מהערות של ספר מאמר חמץ, אשר רגיל היה להיות מודפס יחד עם ספר יבין שמועה.
7. וכן איתא בספר טל אורות על המרדכי (הל' ברכות סוף פ"ז) וכן הוזכר בהקמת שו"ת התשב"ץ מכוון ירושלם עמ' 39.
8. כל הנתונים בנוגע למספר פעמים בהם מרן הבית יוסף ציטט את הריב"ש, הרשב"ץ או לפעמים בשם שו"ת התשב"ץ, מקורם בשו"ת בר- אילן ובגניבותם.
9. ולפעמים קיים בדברי מרן מלכא השו"ע כבלב בן שו"ת הריב"ץ ושו"ת בנו הרשב"ש, או מפני המעתיקים או מפני שלא נמסר לו כדבעי.

מורשת התשב"ץ ליהדות צפון אפריקה ואלג'יריה

ברם מעל הכל נראה לי איפה, שהתועלת הגדולה של הדפסה מחדש (ואני תפילה שהדפסה הבאה תתאפשר בהקלדה מלאה של הטקסט כנאות לספר חשוב זה) של קיצור שיטת התשב"ץ, חייבת להיות אות התחלה להתעוררות מופנית לבני קהילות המערב אשר בארצנו הקדושה וליהודי יוצאי אלג'יריה בפרט. בקהילות אלו מצויים לומדים ותלמידי חכמים אשר לא ידעו את תוכנם וחשיבותם של מורשת רבם, ויש מהם המבליס את זמנם בחזרה אין סופית על קיצורי שו"ע של רבני זמננו, אשר לפעמים אף עוקרים את תורת אבותם, והם אינם יודעים אז זוכרים שורש נשמתם התורתית, מקור מנהיגהם, שיטת הלימוד והפסיקה מתוך אמית ויושר שבלי:

לכבוד תורתו ואישיותו המיוחדת של רבינו יוסף גפסיה באחיי לציון מספר תשובות, אבני יסוד בתורת הרשב"ץ ז"ל, בקיצור זה.

- ◆ ח"א סי' כא - האם מותר לצאת בשויה לפני השבת כדי לעלות לארץ ישראל במדבר כאשר בעל כרחו יצטרך ללכת בשבת שלא יישאר יחידי.
- ◆ ח"א סי' קכב - מפני מה תקנו למוכרי שם אביו ושם רבי תוך י"ב חדש לומר "הריני כפרת משכבתי, והשווה זאת לנכתב ע"י מוה"ר רבי דוד אבן אליפא זצ"ל בסוף ספרו 'מכלל יופי ודרוש לנפטר עמי תנב').
- ◆ ח"א תשובות קמ"ב עד קמ"ח - בענין האם מותר ליטול שכר לימוד, ובאור התנאים לך. וקיצור המחלוקת הגדולה בינו לבין הרמב"ם ז"ל בזה. הרב גפסיה סיכם מספר עמודים במספר שורות דף מגב ומא.א.
- ◆ ח"ג סי' מב' - נדה מהו שתנישן עם בעלה במטה אחת. ואף שהרשב"ץ בא לכתחילה להחזיר כאשר מיירי במטה ארוכה וקבועה לקרקע דרך בנין במעובה בלי אפשרות של קירוב בשר בינו לבינה, כבר הוכחתי שכיון שמיטה כזאת אינה נפוצה ומצויה כלל בימינו, לא ניתן לחלק ולהחזיר, וכן אני מבין מתוך דברי הרב גפסיה שהשמיטת ז"ל ודף פה, ב' ז"ענין שם אם היא קבועה וחבה הרבה ולא רצה בעיני לכתוב זאת כדי לא להכשיל!
- ◆ ח"ד חוט המשולש טור ראשון שאלה ד' - על אב המבדך הגומל על רפואת בנו הקטן וכן בטור שלישי סי' ל'.¹²

12. וכן עיין במה שכתבתי בעלון תורת אמ"ת מס' 6 (תשרי תשי"ס) והמנהג בזה בכל עני המערב לברך הגומל לא רק על ד' אותיות חיי"ים.

מסר לתלמידו אלא את קיצור התשב"ץ, או שמא בעצמו לא העתיק אלא מתוך קיצור דבריו המצוי באלג'יר. והרב המבטיט, מחבורתו של השו"ע, מעיד בעצמו בספרו שו"ת נח"ב סי' קל"ח שקיצר לעצמו את תשובות התשב"ץ, וכנראה גם את תשובות הריב"ש, ודבר זה מיוחד במינו בנוגע לשני ענפי אלג'יר יותר מכל ראשון אחר.¹⁰

לימוד וחזרה בתורת הראשונים

אכן טוען אני שמסורת זו של שימוש בקיצור דברי הראשונים ובפרט תשובות רבותינו חכמי אלג'יריה, דבר מבורך הוא, כאשר דברי הקיצור נכונים ומכונים היטב לכוונת המחבר, וכן מוצאים אנו בדברי הרב גפסיה, תמיד חובה קדושה מוטלת על הלומד לראות את הדברים במקורו. ואני כבר המלצתי בפני התלמידים לקבוע לעצמם סדר של חזרה בדברי רבותינו הראשונים¹¹ (שו"ת הרא"ש, שו"ת הרשב"א, שו"ת הריב"ש, שו"ת התשב"ץ והרשב"ש, שו"ת רבי יוסף ששפורטט, שו"ת יב"ט וכו') וע"י קיצור הדברים הוא הדבר יתאפשר, ובענין זה אמרו רבותינו נמדרש ילקוט שמעוני פרשת האזינו "היה רבי יהודה אומר לעולם כונס דברי תורה כללים ומוציאם פרטים שנאמר יערוף כמטר לקח, ואין יערוף אלא לשון כניסה וכו', כל זאת כדי שהאדם יתפוס בוכונו את הכלל כי הפרטים לא יוכל לזכור.

10. ואף שבכל קיצור יכול לפול טעות או אי-הבנה כשם שמעיד הרב מכתם לדוד (חלק חושי"מ סי' י"ה) וז"ל "וקושיא זו קשיתה להרב, לפי שלא ראה אלא קיצור דברי הרשב"ץ שהביא מרן שם אבל עכשיו שזכינו לאור הגנוז שנפסט ספר התשב"ץ ראו עינינו וכו'", ברם הדבר שונה בימינו שמטרת הקיצור אינו בעיקר כדי להתבסס עליו לפסיקה אלא למטרת שינון וחזרה ואף אני חדל בדקדקי הרבה מתשובותינו מקיצור הרב גפסיה ומצאתי אותן מדויקות ומתאימות להוצאות המאוחרות, וכן אישר זאת בפני הרב יואל קטן אחר סיום מחקריו על שו"ת התשב"ץ ואף מעיד זאת בהקדמתו וז"ל: (עמ' 57) "יוש לציון שבשנת תשכ"ב נפס בגירבא ספר 'מורה דוד', הוא קיצור של כמה ספרים מאת ר' יוסף בן דוד גפסיה (RENASSIA) וכי ובחלקו השלישי נמצא קיצור של התשב"ץ על ארבע חלקיו, על-פי הסדר."

11. ועיין בהקדמת שו"ת עמק יהושע של הר"י רבי יהושע ממאן שליט"א בענין חשיבותו של לימוד ספרי הראשונים, ורוב דברי האחרונים הינם אלא ליקוט של דבריהם, וכדברי הר"י רבי משה לוי זצ"ל בהקדמה לספרו ברכת ה' "ודברי רבותינו הראשונים ז"ל אשר עינים הזך והמבעית ופסקיהם וביאוריהם הישירים המה אבן יסוד וכו'".

◆ חיד הנגיל סי י - תבשיל שנצטמק אם מותר לתת עליו מרק חם או צונן.¹³
◆ חיד הנגיל סי לא - האם קטן גם עולה למנן ג.¹⁴
תשובות אלו אינן אלא מקצת מורשתו התורתית של רבינו, הלכה למעשה עד היום, עליו לזכור ולחזור עליהם בעזרת ספרו של הרב גנסייה.

חכמת הנסתר בתשב"ץ

בימים אלו אנו מוצאים לאור ספר על קבלת חכמי אגליזיה וחלק נכבד על תורת הנסתר של עט"ד הרשב"ץ, וכיון שהדברים מתפרסמים בשלב ראשון בלע"ז, לכבדו של מחבר קיצור התשב"ץ הנני מצגים הכא בקיצור נמרץ ובלה"ק.

הרשב"ץ, כדרכם של ראשוני מקובלי אגליזיה חידך את תלמודו ואת צאצאיו והרשב"ש ואחריו היכן ובעונן לצניעות גדולה בכל מה שנוגע ללימוד חכמת הקבלה ולפרסומו, ואף הקפיד מאוד לצמצם בגלוי ידיעותיו בנושא תורת הנסתר. הוא כותב למשל בפירושו על פרקי אבות 'מגן אבות' (פ"ג-מ"ז) "רבי נחוניא בן הקנה אומר וכו' רבי נחוניא בן הקנה הוא שחבר מדרש ספר הבחיר בקבלה" אך אינו מוסף מילה.¹⁵

רבנו הרשב"ץ כותב גם בחסם לשמותיו הקדושים של הקב"ה (מגן אבות ה,ה"ז וי"ל "אל, אלהים וכו' ויש לבעלי הקבלה סוד בוד", ברם גם בוד רבנו אינו מגלה מזה סודם של דברים. בשו"ת שלפנינו הרשב"ץ מזכיר פעמים רבות את הוזהר הקדוש בפשטות כספרו של רב שמעון בר יוחאי, וכן תמצא בחיב סי קכ"ה וסי רל"ו וכן בחלק ג' סי כ'.

מרבית לצטט את תשובתו המפורסמת בענין יתרון לימוד הקבלה על פני חכמות אחרות חיב סי נ"ב וי"ל: "ואם ידעתי באמת ועל לבי זאת החתמת, כי

13. עיין בעלון תורת אמית מס' 7, וזוהו מנהג קדום.

14. עיין בעלון תורת אמית מס' 3 ח"י"ב שם המנהג לחתיר וכן דברי הגרי"י משאש זצ"ל (באוצר המכתבים) בזה לחתיר, וכן היא דעת הרה"צ רבי דוד כהן סקאלי בשו"ת קרית חנה דוד.

15. וכן ראיתי בחוצאה החדשה של ספר מגן אבות מפי הרב א. זיני, ולא הבאתיו בספרי על קבלת חכמי אגליזיה, וכאן אצרך את דבריו: "כל ספרות הקבלה, החל מספרות החיכלות דרך ספר הבחיר, מוזכרים בדבריו ומשמשים להבחיר דברי רבותינו במסכת זו בכל הזדמנות, משום שעולמו הרוחני של רבנו היה קשור בכל נימי ליבו לסתרי תורה." (עמ' טו). ואף בשו"ת הרשב"ץ הדברים פחות משתקפים.

החכמה הפנימית אשר אין בה תרומית ומעלתה על שאר החכמות גדולה, היא חכמת האמת חכמת הקבלה, היא חכמת נביאנו וכו' היא חכמת התורה אשר מכל סוג סהורה וכו' ואם היא גברת המה שפוחות וכי"י באותה תשובה מגלה טפח מהתחברותו בכל נימי נשמתו לחכמת הנסתר, הרב גנסייה לא הביאה בקיצורו כיון שמדובר במליצה (עיין עמ' נד, טו, ברם בחי"ג סי נד רבנו משיב לתלמיד אחר בענין סודי התורה ונזהר מלענות וי"ל: "בענין שמות הקדושים וכו' ולא הורשתי לפירוש יותר וכו' והוא סוד גדול וכו' ואינם דברים שיעילו בכתב אלא מן הפה לאון למי שזוכה בהן" וכן קיצר הרב גנסייה עמ' פ"א. ובדומה לזה חיב סי רכ"ב, מסרב רבנו להשיב לתלמיד השואל בענין סוד וזהמת הנחש וי"ל שם: "יענין וזהמת הנחש יש לו סוד ואין זה מקומו. ואל תכניס עצמך כי אם בפשוטי הדברים ובמה שהרשית, התבונן".

הנה על קצה העינן דוגמאות המייצגות את שיטתו הלימודית והחינוכית של רבנו הרשב"ץ וכן של שאר רבני אגליזיה.¹⁶ בנוגע ללימוד הקבלה ותורת הנסתר. ודאי היתה להם ידיעה מחלטה בכל מה שהתפרסם ואף יותר, ברם היתה לו גם וזירות עצומה במסירת ופרסום סודות התורה ליציור הרחב מתוך עונה ואחריות. שילוב זה כה חסר לנו בדורנו שבו כל מתלמד בסוד די ליראוי רואה על עצמו חובה לפרסם את עצמו במקובל אלו, הינו אפוא חלק ממורשתו של רבנו, ונדמה לי, שגם הרב מחבר הקיצור, הרב יוסף גינסייה, אף הוא מקובל צנוע הקפיד גם על זאת.

והנני חוזר על הראשונות ומברך ומחוק את ידי נכד המחבר ד"ר יוסף שרביט הי"ו, הנני מכיר את פועלו למען תורת אבותינו הקדושים בכלל והשתדלותו לעילוי נשמת מור זקנו בפרט, והי יזכנו להמשך עוד ולהוציא את כל שאר ספרי הרב, ואת אלה בלע"ז לתרגום ללה"ק לתועלת העיבור. וזכות רבנו ועט"ד הרשב"ץ זיע"א תגן בעד עם ישראל היושב ביצון כנגד העמלקיים

16. דלא כפי שכתב פרופ' חלמיש בספרו 'הקבלה בצפון אפריקה' בתלכו הנוגע לימוד הקבלה באגליזיה, והרבתי לתקשות עליו בספרי 'קבלה של אמית'. עיין שם.

17. וזה אחד מהנסיים שאנו, בני קהילת אגליזיה מוזכרים בכל שנה כיפורים של אגליזיה וגם 'פורים אדום', אשר קבלו עליהם ועל זרעם על הנס שנעשה ביום ד' במר-חשוון אשר ה' הצילם מיד אויביהם בשנת ע"ו"ו ועי"ו ובק"ר כמוזכר בספר מנהגי אגליזיה של הרב אליהו דג"ו, אשר לפי המסורת יצאה אש ממערת קבורת

הצורחים הרוצים לגרשו מארצו ומנהלתו, כפי שהיה בעיניו, 17 אכזרי.

עֵדָה זְכוּרִיָּה זֹרְמֹתֵי סִיט

רב מורה צדק שכונת ארנונה ירושלים עיריית.

ראש מוסדות בניו להלכות:

מחבר שו"ת תורת אמת, דברי שלום ואמת, קבלת האמת ועוד.

הרבנים הקדושים הרשב"י והריב"ש והצ"ח את אויבי ה' וכו'. ועיין מה שכתבתי בספרי ידברי לשום ואמית' על הלכות פורים ומגילה (עמ' 13 הערה 8) וצ"ח להכא. ונראה לי לתרץ בזה משי"כ החיד"א בספרו 'שם הגדולים' מערי' גדולים או' ש' וז"ל "ראיתי בקובץ כ"י שהציל מתא אלג'יר בחכמתו מיד רבים לוחמים, והיה מלומד בספ"ס". והתקשה הרב י. קטן באיזה מאורע מדובר, וגם הרב א. זיני לא הזכירו בהקדמתו לימגן אבות'.